

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Odkaz Mnichovské konference (1938) na současnou
zahraniční politiku USA**

Jiřina Svobodová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Odkaz Mnichovské konference (1938) na současnou
zahraníční politiku USA**

Jiřina Svobodová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2019

.....

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu této práce, PhDr. Pavlovi Hlaváčkovi, Ph.D., za všechny užitečné rady a přínosné konzultace. Rovněž i za čas a odbornou pomoc, kterou mi věnoval.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Základní principy Mnichovského paradigmatu	11
3. Válka v Koreji – Harry S. Truman.....	15
3.1 Harry S. Truman.....	15
3.2 Válka v Koreji	17
3.3 Výroky prezidenta	18
4. Válka ve Vietnamu – Lyndon B. Johnson a Richard M. Nixon	21
4.1 Lyndon B. Johnson.....	21
4.2 Richard M. Nixon.....	23
4.3 Válka ve Vietnamu	24
4.4 Výroky prezidenta– L. Johnson	26
4.5 Výroky prezidenta – R. Nixon	27
5. Válka v Perském zálivu – George H. W. Bush.....	29
5.1 George H. W. Bush	29
5.2 Válka v Zálivu	30
5.3 Výroky prezidenta	31
6. Válka proti terorismu – George W. Bush	32

6.1	George W. Bush	33
6.2	Válka v Afghánistánu	35
6.3	Válka v Iráku	36
6.4	Výroky prezidenta	38
7.	Zhodnocení užití Mnichovského paradigmatu	40
8.	Závěr	43
9.	Seznam použité literatury a pramenů	46
10.	Cizojazyčné resumé	52
11.	Přílohy	53

1. Úvod

V září 1938 se evropské mocnosti rozhodly uzavřít smlouvu s nacistickým Německem, která vešla ve známost dle místa konání jako Mnichovská smlouva. Francie, zastoupená na konferenci premiérem Eduardem Daladierem a Velká Británie, kterou reprezentoval premiér Neville Chamberlain, byly ochotny vyjít vstříc požadavkům německého vůdce Adolfa Hitlera a společně přinutily vládu Československa, aby v zájmu zachování míru odstoupila část svého území označované jako Sudety. Dosažení dohody s Německem sice bylo zpočátku na Západě vnímáno jako velký diplomatický úspěch, avšak jak je dobře známo, k očekávanému cíli nepřispěl. Ba právě naopak, ukázalo se, že politika ústupků přispěla k posílení Německa a usnadnila mu jeho pozdější agresi.

Ačkoli se tyto události odehrály před více než osmdesáti lety, představují milník nejen v dějinách Evropy, ale poněkud paradoxně i Spojených států amerických. Paradoxně proto, že vláda USA nepatřila mezi účastníky jmenované konference, nebyla ani jejím signatářem a americká zahraniční politika se stále ještě řídila prvky izolacionismu a neangažovanosti do záležitostí cizích států.

Přesto právě tato smlouva formuje zahraniční politiku USA dodnes. Důvodem tohoto významu a jejího přesahu je, že chápání Mnichovské smlouvy se fundamentálně proměnilo. Jestliže v roce 1938 byla vítána jako prostředek, který zabránil bezprostřední hrozbě vypuknutí ozbrojeného konfliktu, pak se ještě během druhé světové války proměnila v symbol neschopnosti ubránit své národní zájmy před zjevnou agresí revizionistických mocností. Například Joseph M. Siracusa (Siracusa 2004b: nestránkováno) ve své internetové verzi Encyklopedie zahraničních vztahů USA tvrdí, že: „Mnichovská dohoda se brzy přeměnila v archetyp selhání vůle tváří v tvář morální konfrontaci a přeměně pevnosti na základní cnost při vedení zahraniční politiky. A velmi podobně se vyjádřili také američtí politologové Fredrik Logevall a Kenneth Osgood (Logevall 2010: 13-26), podle kterých se z „Mnichova“ a „appeasementu“ stala

„nejšpinavější slova americké politiky, synonyma 'naivity' a 'slabosti', značící ochotu vyměnit vitální národní zájmy za prázdné sliby.“

Tato práce je postavena na předpokladu, že dovolávání se poučení z mnichovských událostí a vytváření analogie s bezpečnostní situací druhé poloviny 30. let 20. století se stalo běžnou součástí debaty o americké diplomacii. Podle této logiky každý americký státník dělá vše proto, aby nemohl být označen za novodobého „Mnichovana“ nebo „Chamberlaina“, neboť taková nařčení z něj dělají nevolitelného „slaboča“. Obava z takového obvinění jej nutí jednat nepřírozeně a mnohdy v rozporu s tím, co by učinil, kdyby pod takovým nátlakem nebyl. Takový politik pak z reálných či domnělých nepřátel činí potenciální agresora, se který nelze vyjednávat, a kterého je nutné přinutit k bezpodmínečným ústupkům, a to i za cenu eskalace sporu a eventuální hrozby použití síly. Tato snaha prezentovat sebe sama před voliči jako odpůrce ústupků, a naopak stoupence vystupování z pozice síly, přivedla Spojené státy nejednou do konfliktu, kterému bylo možné čelit jinými a méně konfrontačními prostředky.

Cílem práce je přiblížit čtenáři významné konflikty v historii Spojených států od konce druhé světové války, ve kterých američtí prezidenti obhajovali zapojení své země, a přitom se implicitně či explicitně odkazovali na to, co bývá v odborné literatuře označováno jako „analogie Mnichova“ (Siracusa 2004b: 443-454) nebo „paradigma Mnichova“ (Roskin 1974: 563). Snahou autorky je poukázat na skutečnost, že tento způsob jednání, tj. konfrontační styl politiky, může být úspěšný, pouze je-li v konečném důsledku kombinován s diplomatickými a ryze nekonfliktními postupy.

Pro naplnění cílů práce byly vybrány dva konflikty z doby studené války, jeden konflikt, když válka končila a jeden konflikt po jejím skončení. V práci jsou analyzovány největší vojenské intervence USA, přičemž kritériem velikosti je chápán počet nasazených vojáků v době vrcholu intervence. Nejde tedy o celkové množství vojáků, které v dané válce bylo nasazeno, ale o množství vojáků při jejich maximálním početním nasazení. Z tohoto úhlu pohledu mezi největší americké zahraniční mise od roku 1945 řadíme:

válku v Koreji (1950-1953), válku ve Vietnamu (1965-1973), první válku v Zálivu (1991) a válka proti terorismu, kterou máme na mysli válku v Afghánistánu (2001-2014) a válku v Iráku (2003-2011) (viz příloha č. 1). Zatímco u válek v Koreji, ve Vietnamu a v Zálivu můžeme z časového hlediska přesně a konsenzuálně vymezit jejich počátek i konec, u války proti terorismu je toto vymezení složitější. Mnoho autorů ji stále považuje za neukončenou (Zimmerman 2018). Pro účely této práce je za konec války považován okamžik, kdy byla ukončena bojová činnost amerických vojáků a jejich statut byl změněn na poradce nebo vojenské instruktory. Ke transformaci této mise došlo v roce 2011 v Iráku a v roce 2014 v Afghánistánu (Congressional Research Service 2018).

Ve výše uvedených válkách působilo v roli hlavy státu celkem sedm prezidentů, z nich pro účely práce byli vybráni jen někteří z nich. Kritéria výběru prezidentů byla následující:

1. Prezident byl u počátku války, anebo válka probíhala alespoň po dobu jedno volební období (tj. 4 roky).
2. Prezident se svými výroky hlásil k uplatňování tzv. Mnichovského paradigmatu.

Z tohoto hlediska práce bude obsahovat data týkající se funkčního období prezidentů Harryho S. Trumana, Lyndona B. Johnsona, Richarda M. Nixona, George H. W. Bushe a George W. Bushe.

Co se týče struktury jednotlivých kapitol, bude obsahovat nejprve stručnou charakteristiku prezidenta, jeho zahraničně politické zkušenosti a podstatné souvislosti z jeho života, které do jisté míry ovlivnily jeho rozhodnutí. Poté bude čtenář seznámen s příčinami, průběhem a důsledky daného konfliktu. Vyzdviženi budou zahraniční aktéři, kteří se do konfliktu zapojili, přičemž se zaměřím především na zapojení USA. Následujícím bodem každé kapitoly budou projevy již zmíněných prezidentů, kterými

legitimovali své kroky před veřejností. Závěr bude tvořit zhodnocení užití Mnichovského paradigmatu při vedení zahraniční politiky.

2. Základní principy Mnichovského paradigmatu

Podstatu tzv. Mnichovského paradigmatu, které se často objevuje v publikacích o americké zahraniční politice a šířeji v textech o teoriích mezinárodních vztahů, definují události, které se odehrály ve 30. letech 20. století. Jedná se zejména o politiku appeasementu. Ačkoli byla podle mnohých odborníků původně vnímána za standartní nástroj zahraniční politiky, její neúspěšná aplikace na mocnosti Osy (tj. Německo, Itálie a Japonsko) a vypuknutí druhé světové války, appeasement zcela zdiskreditovalo. Neúspěch appeasementu a hrůzy druhé světové války byly natolik intenzivní, že přední politikové po druhé světové válce legitimovaly své uvažování a jednání tím, že se začali odvolávat na poučení se z politiky appeasementu a poučení se z omylů, které přispěly k rozložení Versailleského mírového uspořádání (Hlaváček 2014: 195). Američtí státníci ji začali hojně využívat, a to i pro podporu jejich vojenských akcí veřejným míněním (Record 2005: 1).

Jedním z prvních známých státníků, kteří začali vytvářet analogii mezi vývojem světového systému v období světových válek a vývojem po nich, byl Winston Churchill. Bývalý ministerský předseda Británie tvrdil, že v historii ještě nikdy nebyla válka, které by se dalo tak snadno předejít, jako právě ta, kterou zahájilo Německo útokem na Polsko. Churchill kritizoval zahraničně politickou strategii svého předchůdce, Nevilla Chamberlaina, neboť byl přesvědčen, že ustupování tyranům (které symbolizoval Adolf Hitler a nacistické Německo) je nepřijatelné, krátkozraké a v konečném důsledku sebe-poškozující (Churchill 1946).

V podobném duchu bylo „Mnichovské paradigma“ přijato i ve Spojených státech. Americké dovolávání se analogie s bezpečnostní situací v meziválečném období bylo do značné míry reakcí nejen na selhání politiky appeasementu v Evropě, ale také – a možná především – na selhání izolacionistické politiky USA. Americká izolacionistická politika má dlouhou tradici, nicméně v meziválečném období se vyznačovala neochotou angažovat Spojené státy při řešení mezinárodních problémů, které přesahují Západní

hemisféru a od druhé poloviny 30. let minulého století každoročním schvalováním zákonů o neutralitě (*Neutrality Acts of 1935, 1936, 1937, 1939*). Jak je dobře známo, tato strategie Spojeným státům bezpečnost nezajistila. Ve skutečnosti se stal přesný opak: USA byly do války vtaženy útokem Japonska na americkou základnu Pearl Harbor, v prosinci 1941. Někteří američtí autoři proto raději používají termín „paradigma Pearl Harboru“ – dle místa první japonské agrese vůči USA a vypuknutí druhé světové války v Pacifiku – nicméně po obsahové stránce není s „paradigmatem Mnichova“ žádný rozdíl.

Ve druhé světové válce padlo na bojištích v Pacifiku, Evropě i Africe přibližně 400 tisíc amerických vojáků (Research Starters: US Military by the Numbers nedatováno). Když válka skončila, v americké společnosti, ale zejména mezi politickými elitami (politici, akademici, novináři), převládlo obecné přesvědčení, že takovým ztrátám bylo možné se vyhnout. Američané se rychle ztotožnili s myšlenkou, že odpovědí na vývoj ve světě po roce 1945 musí být silná angažovanost v mezinárodních vztazích a že bezpečnost USA bude posílena, pokud se posláním jejich země stane obrana svobody a demokracie vůči jejím vyzyvatelům. Nejpozději od zformování tzv. Dlouhého telegramu George Kennana bylo zřejmé, že hlavním vyzyvatelem USA se stal Sovětský svaz a šíření komunistické ideologie.

Oficiální ideologie Sovětského svazu byla vnímána jako stejně nebezpečná a agresivní – jako další totalitní ideologie, která musí být konfrontována ihned ve svém zárodku. Z „Mnichovského paradigma“ totiž vyplývalo obecné přesvědčení, že agresory a diktátory je potřeba vyhledávat a ničit. V opačném případě – tj. snaha najít s nimi nějaký „modus vivendi“ nebo předstírání, že žádný problém s šířením komunismu neexistuje – by byly Spojené státy dříve či později nevyhnutelně strhnuty do dalšího zákázného konfliktu (Kaplan 2007: nestránkováno; Hlaváček 2012: 196-197).

Mnichovské paradigma nelze zúžit do podoby jednoho konkrétního výroku či formulace, kterou by státníci používali. Je třeba jej vnímat v kontextu konkrétních

událostí jako soubor určitých hodnot, ze kterých vyplývá způsob uvažování nad mezinárodními výzvami své doby. „Logiku“ tohoto uvažování bychom mohli shrnout do následujících 10 základních tezí.¹

1. Budoucnost svobody ve světě je znovu ohrožena nástupem nové formy tyraní či útlaku.
2. Je to bezprostřední nebezpečí, které ohrožuje nás samotné
3. Je potřeba jednat nyní, jinak může být pozdě.
4. Nebezpečí, kterému čelíme, je markantně podobné tomu, který známe z doby před druhou světovou válkou.
5. Poučení z vývoje před druhou světovou válkou je, že tyranům se neustupuje a nevyjednává se s nimi.
6. Ten, kdo ustupuje a vyjednává s tyranem, zvyšuje riziko, že bude zatažen do konfliktu, který bude o mnoho větší a nákladnější, než kdyby se tyranovi neustupovalo.
7. Nejúčinnějším způsobem konfrontace s tyranem, je vystupovat z pozice síly.
8. Vystupování z pozice síly má směřovat k bezpodmínečnému vítězství. Kompromisy s tyranem jsou nepřijatelné.
9. Vyjednávání nezačínají dříve, než co bude tyran odstraněn.
10. Pokud tyran pod tlakem okolností souhlasí s vyjednáváním, je nutné vyžadovat jeho bezpodmínečnou kapitulaci.

Porušení těchto bodů, které můžeme s jistou mírou nadsázky označit za „Desatero Mnichovského paradigmatu“ (dále jen „desatero“) je vážné porušení zahraničně politického konsenzu a každý, kdo tak učiní, se vystavuje riziku, že bude označen za „slabocha“, „usmiřovače“ (*appeaser*). V kontextu americké politiky jsou právě takové

---

¹ Deset bodů Mnichovského paradigmatu je třeba chápat pouze neformálně, jako způsob, jakým autorka přistupuje k výzkumnému problému. Byly sestaveny během pravidelných konzultací s dr. Hlaváčkem, vedoucím této bakalářské práce.

„nálepky“ velmi dehonestující, protože americký volič může jen stěží tolerovat, aby reprezentant jeho zájmů – ať už v čele moci výkonné, tj. v Bílém domě, nebo moci zákonodárné (v Kongresu) – měl disponovat takovými charakterovými vlastnostmi.

Právě z obavy, že by k takovému nařčení mohlo dojít, se státníci (nejen prezidenti USA) záměrně a preventivně situovali do pozice toho, který chápe závažnost současné situace, poučil se z chyb minulosti a ví, jakým způsobem má vůči nepříteli zakročít.

3. Válka v Koreji – Harry S. Truman

Válka v Koreji probíhala mezi lety 1950 až 1953. Do konfliktu se zapojilo několik aktérů. Mezi nimi byla Jižní a Severní Korea, Čínská lidová republika, Sovětský svaz, OSN a USA. V období této války byl prezidentem Spojených států Harry Truman, který do svého úřadu nastoupil v dubnu roku 1945 a nahradil tak ve funkci Franklina D. Roosevelta. Jako prezident byl jednou znovuzvolen (1948). Ačkoli mohl usilovat o další volební období, neučinil tak a jeho politická kariéra skončila v roce 1953, kdy byl vystřídán Dwightem Davidem Eisenhowerem (Mareš 1994: 47).

3.1 Harry S. Truman

Harry Truman se narodil v roce 1884 do rodiny nepříliš úspěšného farmáře. Poté, co vystudoval střední školu, se snažil uspět při přijetí na vojenskou akademii, kde byl odmítnut kvůli špatnému zraku (Mareš 1994: 47). Byl proto prvním prezidentem dvacátého století, který nedosáhl formálního vysokoškolského vzdělání. Jeho touhy po vojenské kariéře to však nepotlačilo a v první světové válce dosáhl hodnosti majora. Poté, co válka skončila, převzal po smrti otce rodinný podnik a snažil se jej rozvíjet a investovat získané finanční prostředky. Nicméně hospodářská krize zasáhla i jeho podnikání a Harry Truman se zadlužil nemalou částkou, kterou pak několik let musel splácet (Rupieper 2008: 382). Jeho politická kariéra se započala v roce 1922, kdy se postupně skrze Demokratickou stranu propracoval, až na místo předsedy senátního výboru, který měl dohlížet na válečnou výrobu. I přes nedostatek zkušeností, se dokázal přizpůsobit a ve své pozici sklídl řadu úspěchů. Tento výbor za jeho předsednictví prosadil například zadávání válečných zakázek drobným podnikatelům a díky svým úspěchům Truman dosáhl značné publicity a byl upřednostněn při výběru spolukandidáta na prezidenta pro čtvrtou volební kampaň Franklina Roosevelta. Jelikož o toto místo mělo zájem více známých tváří a hrozilo, že situace přeroste v konflikt, bylo přijato kompromisní řešení, a tím byl kandidát Harry Truman. Prezidentem se stal 12. 4. 1945 a ve svém úřadu setrval až do ledna 1953. Jelikož si jeho předchůdce

Franklin D. Roosevelt ponechával mnohé důležité informace, které mohly značně ovlivňovat prezidentova rozhodnutí pro sebe, Trumanovy počátky v Bílém domě nebyly snadné (Mareš 1994: 47).

V létě 1945 se účastnil poslední válečné schůze Velké trojky, kde se snažil navázat na zahraniční politiku Franklina Roosevelta a podpořit vztahy se Sovětským svazem, pro účely poválečné spolupráce (tamtéž: 48). Nicméně postupně začal převládat pocit, že Stalin nehodlá dodržet válečné sliby a závazky, a tak pod vlivem zkušeností a doporučení svých poradců prezident Truman zaujal vůči SSSR radikálnější postoj (Hlaváček 2012: 203). V souvislosti s přesvědčením, že Sovětský svaz usiluje o pozici evropského hegemona, byla vydána doktrína, která měla napomoci vytvoření hospodářské stability v Evropě. Stalin ovšem bránil vytvoření spojení s Evropou, a proto v dubnu 1948 zahájil blokádu Berlína. Tato akce se však dočkala okamžité odpovědi ze strany prezidenta Trumana, který rozhodl o vytvoření zásobovacího systému pro západní Berlín a USA spolu s britským letectvem podporovaly své německé spojence po dobu téměř jednoho roku. Následným řešením situace bylo rozhodnutí o vstupu do vojenské aliance NATO, kdy poprvé v historii Spojené státy uzavřely smlouvu se státy, které leží mimo západní hemisféru. Na svého předchůdce navázal také v souvislosti s hospodářskou politikou, když zavedl program, podporující politiku 30. let (Mareš: 1994 s. 48). Prezident se dostával do konfliktu s ministerstvem zahraničí ohledně politiky vůči Palestině. Truman totiž podporoval oběti holocaustu, a tím pádem i samotný Izrael, kdežto ministerstvo hájilo zájmy státu, což bylo získávání ropy od arabských zemí (Rupieper 2008: 389). Současně s vnitropolitickou situací musel řešit i hrozby rozšiřujícího se vlivu Sovětského svazu (Mareš 1994: 48). V roce 1950, v průběhu jeho druhého volebního období, byl nucen vyslat americké jednotky do Koreji, kde vypukla válka, zaviněná šířením komunistické ideologie. Vlivem války v Koreji H. Truman usiloval o nová spojení. Například o zapojení Spolkové republiky Německo do vojenského paktu Západu. Současně v roce 1951 vytvořil základy pro pacificko-asijské aliance, založením organizace ANZUS (Schäfel 1995:

359). Tato válka se stala jedním z nejznámějších příkladů, kdy Harry Truman vyslal ozbrojené jednotky s odvoláním na nutnost poučení se z mnichovských událostí a chyb, způsobených politikou appeasementu. Vzniklé paradigma bylo v tomto období velmi vlivné, neboť společnost byla přesvědčena o správnosti tohoto způsobu jednání s agresory.

3.2 Válka v Koreji

Korea se již od roku 1910 nacházela pod sférou vlivu Japonska, které zde zavedlo krutou nadvládu (Kendallová 2018: 97). Koncem druhé světové války, na Postupimské konferenci, mocnosti vytvořily plán na její osvobození. V srpnu Stalin vyhlásil Japonsku válku a sovětské jednotky zahájily postup k Mandžusko-korejským hranicím na severu Koreji. Rychlý postup ruských vojáků vyvolal obavy Spojených států z ovládnutí východní Asie Sovětským svazem. Proto se prezident Truman rozhodl jednat. Vydal pohotový návrh o rozdělení Koreji na dvě části, a tím i rozdělení sfér zájmu. (Catchpole 2003: 15-16). Podle rozdělovací linie podél 38. rovnoběžníku 16 milionů obyvatel Koreji spadalo pod americkou okupační zónu a zbylých 9 milionů pod sovětskou nadvládu. Poněkud paradoxně toto rozdělení mělo směřovat k vytvoření jednotné a nezávislé země, to však k potřebným cílům nepřispělo, jelikož země byla rozdělena mezi dvě země s odlišnou politickou strategií a rozdílným ideologickým zaměřením (Kendallová 2018: 97). Obě mocnosti do své části dosadily velitele, kteří měli za úkol v dané zóně podporovat vznik a vývoj politických stran, po vzoru dané koncepce moci. Podél demarkační čáry postupně docházelo ke konfliktům, vyvolaným především nespokojenými rolníky. Truman byl však přesvědčen, že armáda Korejské republiky dokáže těmto bojům bez problémů čelit. Severokorejskému vůdci Kim Ir-Senovi se však podařilo přesvědčit Moskvu, aby jej podpořila a mohl tak zahájit ofenzivu. Prezident USA byl velmi překvapen, když mu byla doručena zpráva o severokorejské armádě, která společně s podporou letců a tanků překročila linii, postupujíc směrem k strategicky významnému Soulu (Catchpole 2003: 16-17).

I přesto, že první reakcí na komunistickou invazi v Koreji byla slova kompromisu, pozdější kroky v sobě známky ústupků, či slabosti nenesly (Hlaváček 2009: 119). Rozhodujícím bodem konfliktu byla změna americké strategie, která spočívala v zahájení odvetných akcí. Spojené státy již pouze neodrážely útoky, ale zapojily se do otevřené války s komunistickými jednotkami (Kendallová 2018: 98-100). Truman proto podpořil návrh svých poradců, aby Rada bezpečnosti OSN vyslala své jednotky na pomoc do Jižní Koreji (Catchpole 2003: 19).

Když jednotky OSN v září 1950 přinutily Severokorejce k ústupu, odpověď na sebe nenechala dlouho čekat. Spojenec Severní Koreji, ideologicky stejně smýšlející Čína, zasáhla a zapojila svou armádu do války. Díky silné osvobozené armádě se čínským jednotkám podařilo přimět své nepřátele k ústupu na jižní hranice (Kendallová 2018: 98-100; Heideking 2012: 297). Nastal moment, ve kterém ani jeden z aktérů nenabyl výraznou vojenskou převahu. Boje se přesouvaly z fronty na frontu a vznikla patová situace. Prezident Truman postupně ztrácel podporu veřejného mínění, neboť množství amerických ztrát rostlo a konec války se zdál stále v nedohlednu (Heideking 2012: 296-297).

Poté, co obě zneprátelené strany utrpěly markantní ztráty, se po dvou a půl letech rozhodly pro ukončení bojů. Ještě ve volebním období Harryho Trumana bylo zahájeno vyjednávání o klidu zbraní (tamtéž: 296-297), jehož výsledkem – již za vlády prezidenta Eisenhowera – bylo, že se všechny znesvářené strany dohodly na uzavření příměří a vyhlášení demarkační linie, která tvořila dvoukilometrovou demilitarizovanou linii pro obě strany (Catchpole 2003: 304). Korea se tedy definitivně rozdělila na Severní a Jižní.

3.3 Výroky prezidenta

Válečné cíle Spojených států se v průběhu války měnily. Na počátku, když došlo k agresi Severní Koreje, si vláda prezidenta Trumana vytyčila, že cílem války pro USA byla nezávislá, demokratická a sjednocená Korea. Prezident USA byl ochoten při

zastavování komunismu poupravit či úplně změnit svou zahraniční politiku (Catchpole 2003: 19). Pokoušel se celou záležitost řešit lokálně, a proto diplomatickou cestou požádal Stalina o vyjádření neúčasti na invazi v Koreji. Odpovědí však bylo prohlášení, že vnitřní záležitosti Koreji se Spojených států amerických netýkají. Nicméně odsuzování politických kroků mocností vůči nacismu ve 30. letech vedlo prezidenta k jasnému jednání (tamtéž s. 19). Jak ve své knize Studená válka uvádí autorka Bridget Kendalllová, taktika Harryho Trumana byla přesně nastavena: „Korea je jako Řecko Dálného východu. Pokud nyní budeme dostatečně tvrdí, jestliže se jim postavíme stejně jako v Řecku, neudělají žádné další kroky. Pokud ale budeme pouze přihlížet, přesunou se do Íránu a podmaní si celý Blízký východ. Není vůbec jasné, co udělají, jestliže se teď nepustíme do boje“ (Truman dle: Kendalllová 2018: 98). Tímto výrokem prezident naznačuje potřebu jednat nyní, jinak již může být pozdě (bod 3. z „desatera“²). A zároveň upozorňuje na nástup nové formy tyranie nebo útlaku (bod 1. z „desatera“³).

19. července 1950 vydal prezident Truman prohlášení pro veřejnost, ve kterém občanům Spojených států oznamuje, že komunistická invaze překročila hranice Severní Koreji, zároveň vysvětluje souvislosti, ke kterým v korejské historii došlo a co vše její obyvatelé zažili během druhé světové války, potažmo po ní. Ve svém projevu poté zdůrazňuje, že tato invaze přišla bez jakékoliv provokace či předešlého varování. Na druhou stranu, poukazuje na fakt, že Rada bezpečnosti OSN začala okamžitě jednat a vyslala své jednotky na pomoc Jižní Koreji. Jak ve svém projevu oceňuje: „Národy se poučily z osudové lekce třicátých let. Tato lekce spočívá v tom, že k agresi se musí přistupovat pevně. Appeasement vede pouze k další agresi, a nakonec i k válce.“ (Truman 1950a).

---

²Je potřeba jednat nyní, jinak může být pozdě.

³ Budoucnost svobody ve světě je znovu ohrožena nástupem nové formy tyraní či útlaku

Tím poukazuje na poučení se z vývoje před druhou světovou válkou a neustupování tyranům (bod 5. z „desatera“⁴).

Truman dále komentoval jednání Sovětského svazu, kdy na půdě OSN usiluje o zachování světového míru, nicméně jeho jednání v Koreji je v přímém rozporu s těmito zásadami. V dalším projevu zmiňoval Koreu 1. září 1950, kdy promluvil k rodinám vojáků, kteří bojují za zachování světového míru. Jeho slova opět mířila k poučení z minulosti. V projevu tvrdí, že pokud by se jednotky v Koreji omezily pouze na diplomatické protesty, byl by to princip appeasementu a ten, jak nás naučili 30. léta, má za výsledek světovou válku. Pokud by byl agresí umožněn rozvoj v Koreji, mohlo by to mít za následek pokračování tohoto režimu do zbytku světa (Truman 1950b). Tento výrok jasně podporuje tezi, že kdo ustupuje nebo vyjednává s tyranem, zvyšuje riziko vzniku většího konfliktu (bod 6. z „desatera“⁵).

V projevu na konci roku 1950, který byl odvysílán v rádiu americkým obyvatelům, vykresluje jednání, kterého se Sovětský svaz dopustil. A opět se odkazuje na mnichovské události se slovy: „Svět se od Mnichova dozvěděl, že bezpečnost nemůže být koupena ústupky.“ Zároveň však upozorňuje, že si nemyslí, že by válka byla nevyhnutelná, a že konflikt lze řešit i mírovými prostředky (Truman 1950c).

---

⁴ Poučení z vývoje před druhou světovou válkou je, že tyranům se neustupuje a nevyjednává se s nimi.

⁵Ten, kdo ustupuje a vyjednává s tyranem, zvyšuje riziko, že bude zatažen do konfliktu, který bude o mnoho větší a nákladnější, než kdyby se tyranovi neustupovalo.

4. Válka ve Vietnamu – Lyndon B. Johnson a Richard M. Nixon

Pokud válku ve Vietnamu chápeme v širším kontextu, tj. národně osvobozenického boje Vietnamců, pak její počátek můžeme datovat až do poloviny 50. let a za její konec označit rok 1975, kdy Severní Vietnam porazil a obsadil Jižní Vietnam. Nicméně pokud hovoříme o této válce a přímé vojenské participaci USA v ní, pak ji vymezujeme léty 1964/1965 až 1973. Do vietnamské války bylo v různé míře zapojeno mnoho aktérů, přičemž za nejvýznamnější můžeme označit Spojené státy, Sovětský svaz, Jižní a Severní Vietnam a Čínskou lidovou republiku. Situaci i ve Vietnamu se zabývali všichni američtí prezidenti, kteří úřad zastávali od konce druhé světové války. Nicméně k eskalaci války došlo během vlády Lyndona Johnsona, který ve své funkci působil od roku 1963 a svůj úřad zastával do roku 1969, kdy jej vystřídal Richard M. Nixon, jehož vláda se postarala o ukončení války. V úřadu prezidenta byl jednou znovuzvolen (1972), nicméně pak byl donucen na svůj post předčasně rezignovat v důsledku aféry Watergate (Mareš 1994: 52; tamtéž: 54).

4.1 Lyndon B. Johnson

Lyndon Johnson nahradil ve funkci zavražděného prezidenta Kennedyho. Někteří autoři tvrdí, že již jako student neustále vyžadoval projevy uznání a respektu (Frey 2008: 428). Johnson byl velmi pracovitý a není tedy divu, že zanedlouho objevil svůj talent v politice a začal svou kariéru ve Sněmovně (Mareš 1994: 52). Zde nasbíral mnoho vlivných kontaktů a ve Washingtonu se pohyboval v období hospodářské krize, což prohloubilo jeho politické zkušenosti. Poté, co začal působit v Senátu, se bleskově vypracoval a ucházel se ve stranických primárkách o kandidaturu na prezidenta. Nicméně byl poražen Johnem Kennedym. I přesto, že oba jmenovaní nepatřili mezi osobní přátele, vybral si Kennedy Johnsona pro post viceprezidenta. Kennedy uznával, že Johnson má své kvality. Jen málokdo se orientoval v legislativě do takové míry a uvědomoval si slabé i silné stránky vlády, jako právě on. Stejně tak lze říci, že když se Lyndon Johnson po atentátu na Kennedyho stal americkým prezidentem (1963), důsledně plnil volební sliby

svého předchůdce, ať už jde o podporu občanských práv, budování tzv. Velké společnosti (Great Society), která měla eliminovat chudobu v USA nebo například podporu letů do vesmíru (Heideking 2004: 431).

Johnson se také ztotožňoval se zahraniční politikou Johna F. Kennedyho, a proto se snažil obezřetně spolupracovat se Sovětským svazem, kterému zajistil vysoké úvěry pro nákup obilí. Co se týče vojenské oblasti, podepsal smlouvu, která zakazovala šíření atomových zbraní a ve svém funkčním období chystal omezení strategických zbraní. Zastával politiku zdržování, což se projevilo i při intervenci v Dominikánské republice. V rámci zahraniční politiky rovněž řešil problematiku stabilizace kurzu dolaru vůči německé marce. Johnson dal jasně najevo americkou podporu Izraele v období šestidenní války, čímž silně narušil neutrální linii ve vztahu s blízkovýchodními zeměmi, kterou udržoval například prezident Eisenhower (Frey 2008: 433-434). Vezmeme-li v úvahu, jak vznešené cíle si Johnson ve svém úřadu kladl, a jakých cílů se mu podařilo dosáhnout (zejména v boji proti chudobě a rasové segregaci), může se zdát poněkud kruté, když za jedno z jeho nejvýraznějších dědictví označíme válku ve Vietnamu (Mareš 1994: 52-53).

4.2 Richard M. Nixon

Richard Nixon byl v pořadí 37. prezidentem Spojených států. Jeho mládí tohoto bylo poznamenáno smrtí jeho dvou bratrů. On sám byl hudebně a sportovně nadaný, inteligentní a velmi ctižádostivý. Studoval práva, přičemž vždy patřil mezi nejlepší studenty v ročníku. Jeho zálibou byly dlouhé debaty a otevřeně přiznával nesympatie ke konceptu „nový úděl“ (*New Deal*). Za druhé světové války sloužil u námořnictva, kde byl svými kolegy velmi oblíbený. Svou politickou kariéru začal v republikánské straně, za níž kandidoval do Sněmovny reprezentantů. Jako poslanec byl přesvědčen, že komunismus je třeba zadržet, a tak v politice, kterou prosazoval, využíval amerických obav z jeho šíření, a tím získával značnou podporu. Pomocí této taktiky se Nixonovi podařilo vypracovat se až do Senátu, kde stále vystupoval v roli nekompromisního antikomunisty. Také proto si jej prezident Dwight D. Eisenhower vybral, aby pracoval jako viceprezident USA (Berg 2008: 441-442). Jako viceprezident se pravidelně účastnil zasedání Národní bezpečnostní rady, navštívil více než 60 zemí a proslul svými slovními potyčkami s Nikitou Chruščovem. Velkým zlomem jeho politické kariéry byla porážka v prezidentských volbách v roce 1960, kdy prohrál s demokratickým kandidátem Johnem F. Kennedym. Tehdy byl dokonce připraven svoji politickou kariéru ukončit. Politika ale byla náplní jeho života. Znovu se zapojil do stranických primárek o kandidáta na prezidenta a v roce 1968 oficiálně ohlásil svůj návrat (Mareš 1994: 54).

Významnou událostí Nixonova funkčního období na pozici prezidenta se v prvním roce stalo přistání na Měsíci (Berg 2008: 443-445). V jeho zahraniční politice jsou patrné známky uvolňování vztahů se Sovětským svazem a Čínou. Tyto kroky podporoval i Nixonův poradce Henry Kissinger (Mareš 1994: 54). Jelikož se prezident celou svou politickou kariéru prezentoval jako odpůrce komunismu, bylo velmi překvapivým krokem v zahraniční politice jeho otevřené jednání s komunistickými velmocemi a návštěva Sovětského svazu a Číny, což bylo do té doby naprosto nevídané a tato skutečnost učinila výrazný obrat v období studené války.

Pro Richarda Nixona a jeho styl vlády bylo příznačné, že značnou část rozhodnutí inicioval Nixon sám nebo společně se svým bezpečnostním poradcem, se kterým se názorově shodovali. Snažil se upřednostňovat národní zájem před morálními nebo ideologickými faktory a sdílel názor, že zahraniční politika by měla být konzistentní a měla by být záležitostí, která je řízena hlavou státu, nikoli průzkumy veřejného mínění. Mezi jeho největší zahraničně politické úspěchy považujeme realizaci smlouvy SALT, otevření diplomatických kanálů vůči Číně, ukončení války ve Vietnamu nebo Jomkipurské války na Blízkém východě (Berg 2008: 446-447).

4.3 Válka ve Vietnamu

První kontakt mezi USA a Vietnamem vznikl během druhé světové války, kdy ale vztahy nebyly tak vyostřené jako po rozhoření konfliktu v rámci studené války. Začátkem 50. let se nepokoje i přes výrazné intervence Spojených států rozrůstaly. Vietnam byl již v této době rozdělen podél 17. rovnoběžky na Severní a Jižní. Jižní částí vládl císař Bao Dai podporovaný USA a na severu byl k moci dosazen komunisticky orientovaný Ho Či Min (Hlaváček 2014: 17). Spojené státy už dříve bojovaly proti rozpínání komunismu v Koreji a obavy, že Sovětský svaz vlivem amerického nevměšování získá dalšího spojence v podobě sjednoceného Vietnamu je vedly k rozhodnutí zapojit se do konfliktu, který na území bývalé Indočíny gradoval. Již prezident Eisenhower tajně navyšoval počty poradců v Jižním Vietnamu a prezident Kennedy tyto počty ještě znásoboval. Kvůli nepokojům, zapříčiněným nekompetentní a zkorumpovanou vládou v Saigonu, bylo na konci roku 1963 v zemi okolo 20 000 amerických vojenských poradců (Kendallová 2018: 310). Situace se následující rok vyostřila, když v Tonkinském zálivu severovietnamské námořní čluny údajně napadly americké lodě (Heideking 2012: 326).

Prezident Johnson se rozhodl jednat a rozhodnul se k intenzivnějšímu nasazení. Americké letectvo začalo bombardovat Severní Vietnam a Ho Či Minovu stezku podzemních chodeb, která komunistické vládě sloužila k zásobování povstalců v Jižním

Vietnamu. Nařízeno bylo odlesňování neprostupných pásem džungle chemickými a bombardování přístavů. Došlo i k navyšování vojenských sil, kdy z 25 000 amerických vojáků byl tento počet během tří let navýšen na zhruba 500 000. I přes značné úsilí se však nepodařilo dosáhnout požadovaných cílů. Severní Vietnam, podporovaný svými komunistickými spojenci – zejména SSSR a Čínou, představoval rizikovou oblast pro americké zájmy (tamtéž: 326). Americká veřejnost zpočátku intervenci podporovala, ale to se začalo během několika let měnit. Již v roce 1967 průzkumy veřejného mínění ukazovaly, že obyvatelé nechtějí, aby byli mladí vojáci vystavováni nebezpečí tak kruté války, jako byla právě tato. Válku navíc vůbec poprvé televizní média přenášela v přímém přenosu a autentické záběry o chování amerických vojáků vůči civilnímu obyvatelstvu ve Vietnamu znepokojovali převážnou většinu Američanů. Zprávy interpretovaly americkým občanům, jak si ve skutečnosti Spojené státy ve válce vedou a jak mizivou šanci na vítězství mají (Kendallová 2018: 312). Prezident Johnson se ocitl v neřešitelné situaci, neboť USA neměly prostředky na to, aby válku rozhodly a zároveň nemohl z Jižního Vietnamu odejít a ustoupit komunistům. V ulicích se mezitím rozhořely protestní boje proti válce a prezident byl označován za vraha (Mareš 1994: 53).

Demonstrace v roce 1969, při kterých mladí muži pálili povolávací rozkazy, vytvořily protiválečné hnutí, jehož členy byli studenti, feministické skupiny nebo etnické menšiny. Vojáci odmítali nasazení ve Vietnamu a ti, kteří se vrátili byli touto válkou nenávratně poznamenáni jak fyzicky, tak i psychicky. Na rozdíl od předešlé generace, která se po druhé světové válce vracela domu s hrdinským uznáním, oni se vraceli s hanbou a ponížením (Kendallová 2018: 312). V důsledku zhoršujícího se zdraví, ale také právě díky rostoucím protiválečným protestům se prezident Johnson rozhodl vzdát pokusů o své znovuzvolení. Ještě před odchodem ze svého úřadu provedl rozhodnutí o zastavení bombardování Severního Vietnamu (Heideking 2012: 330). V postu prezidenta jej vystřídal Richard Nixon, který začal podnikat tajné mírové kroky k ukončení konfliktu (tamtéž: 341-342).

4.4 Výroky prezidenta– L. Johnson

Vliv na rozhodování prezidenta Lyndona Johnsona měl tehdejší ministr zahraničí Dean Rusk, který se velmi zajímal o Mnichovskou konferenci a její dopady. Druhou světovou válku považoval za lekci, že ustupování agresí vede k válce nebo jí přinejmenším uspíší. Podle jeho slov je agresí nutné potlačit kdykoliv k ní dojde a je jedno za jakou maskou se skrývá (Siracusa 2004b: nestránkováno). Tento názor koresponduje s tezí, která tvrdí, že je potřeba jednat nyní, jinak může být pozdě (bod 3. z „desatera“⁶) a prezident Johnson se s tímto názorem ztotožňoval.

V roce 1965 ve svém projevu prohlásil: „Některé lidi zajímá, proč tam (ve Vietnamu) máme zodpovědnost. Máme ji ze stejného důvodu jako jsme měli zodpovědnost za obranu svobody v Evropě. Druhá světová válka proběhla i v Evropě i v Asii, a když skončila zjistili jsme, že musíme dál chránit svobodu“ (Johnson 1965). Tento klasický příklad Mnichovského paradigmatu ukazuje přirovnání vstupu do druhé světové války k vstupu do vietnamské války (bod 4. z „desatera“⁷).

V roce 1965 také uvedl, že pokud by se USA ve válce vzdaly, nepřineslo by to mír, jelikož je Hitler v Mnichově naučil, že úspěch jen přikrmuje agresí. Boje by byly obnoveny a přineslo by to možná ještě větší a krutější konflikt. Znovu poukazoval na nutnost poučení se z lekcí historie, ve svém projevu téhož roku, když vysvětloval, že porážka jižního Vietnamu by jen podpořila dobývání dalšího území (Johnson dle: Siracusa 2004b: nestránkováno).

Dále o rok později vyjádřil obavy z dělání ústupků vůči komunistům. Kdyby Spojené státy ustoupili ve Vietnamu, znamenalo by to ztrátu důvěry ostatních zemí, které věří

---

⁶Je potřeba jednat nyní, jinak může být pozdě.

⁷ Nebezpečí, kterému čelíme, je markantně podobné tomu, který známe z doby před druhou světovou válkou.

v americkou pomoc. Zároveň by to vyvolalo chuť k další agresi. Bral tedy Spojené státy, jako ochránce svobody po celém světě (Johnson 1966).

Prezident Johnson rovněž ve filmovaném rozhovoru s Georgem Meanym, prezidentem AFL-CIO⁸ prohlásil: „Chceme světový mír. Ale něco jsme se naučili při podílení se na první a druhé světové válce, válce v Koreji a dalších nepokojích v předchozích letech. A to, že agresora nemůžeme úspěšně uklidnit. Jestli utečeme nebo se skryjeme a necháme agresi rozšířit, budeme ji muset dříve či později čelit... Takže nejlepší cestou, kterou nám je zůstat silnými a pevnými a trvat na principech“ (Johnson 1968). Těmito slovy se prezident dotýká hned několika bodů „desatera“ (bod 3.⁹, bod 5.¹⁰, bod 6.¹⁰ a bod 7.¹¹). Administrativa Lyndona Johnsona byla ale nucena omezit své působení pouze na osvobození Jižního Vietnamu, protože komunistická Čína dala jasně najevo, že v žádném případě invazi do Severního Vietnamu nedopustí (The Conversation 2015: nestránkováno). V obavách z rozpoutání ještě větší války musel prezident slevit z principů Mnichovského paradigma.

4.5 Výroky prezidenta – R. Nixon

Stejně tak, jako jeho předchůdce se i prezident Nixon odvolával na poučení z mnichovských událostí. Je to patrné i z jeho projevu v období, kdy zastával funkci viceprezidenta. Při tomto projevu v Los Angeles připodobňuje chování komunistických vůdců k Hitlerovi s Mussolinim a Mnichovské paradigma podporuje slovy: „Nebude žádný nový Mnichov, protože pokud má být uvedena jedna lekce, ze které se Amerika

---

⁸ AFL-CIO – Americká federace práce a kongres průmyslových organizací

⁹ Je potřeba jednat nyní, jinak může být pozdě.

¹⁰ Ten, kdo ustupuje a vyjednává s tyranem, zvyšuje riziko, že bude zatažen do konfliktu, který bude o mnoho větší a nákladnější, než kdyby se tyranovi neustupovalo.

¹¹ Nejúčinnějším způsobem konfrontace s tyranem, je vystupovat z pozice síly.

poučila během uplynulé čtvrtiny století, pak je to ta, jak jednat s diktátory: politika vojenské síly a diplomatické pevnosti vede k míru. Politika vojenské slabosti a diplomatických ústupků nevyhnutelně vede k válce“ (Nixon 1960). Zde je jasný odkaz na poučení se z minulosti a usměrnění agresora vojenskou silou (bod 5.¹² a bod 8. z „desatera“¹³). V období, kdy se již stal prezidentem ospravedlňoval vyslání vojenských jednotek do přístavu v Severním Vietnamu takto: „Porážka Spojených států ve Vietnamu by zapříčinila šíření agrese po celém světě.“ Na zvyšování agrese, zapříčiněné appeasementem upozorňoval i při svém projevu ve Phoenixu v roce 1970, kdy prohlašoval, že politika ústupků zašla už příliš daleko a je potřeba nastavit hranice (Nixon 1970). Z pohledu „desatera“ se tento výrok dá interpretovat bodem třetím, který tvrdí, že je třeba jednat nyní, jinak může být pozdě.

Zajímavým paradoxem je fakt, že prezident již ve svém prvním inauguračním proslovu z roku 1969, projevuje ochotu vyjednávat a dělat diplomatické ústupky. Tvrdí, že období konfrontace je u konce a nyní přichází éra vyjednávání (Nixon 1969a). Zároveň i ve svém projevu z konce tohoto roku upozorňuje na stahování amerických vojáků z Vietnamu a vietnamizaci války (Nixon 1969b). Je tedy nutné podotknout, že prezident Nixon sice chtěl válku ve Vietnamu vyhrát, ale zároveň si byl vědom, že konfrontační způsob politiky již není dostačující.

---

¹²Poučení z vývoje před druhou světovou válkou je, že tyranům se neustupuje a nevyjednává se s nimi.

¹³Vystupování z pozice síly má směřovat k bezpodmínečnému vítězství. Kompromisy s tyranem jsou nepřijatelné.

5. Válka v Perském zálivu – George H. W. Bush

Válka v Perském Zálivu proběhla jako reakce na iráckou invazi do Kuvajtu, kdy Spojené státy nemohly přihlížet obsazování blízkovýchodního kontinentu Saddámem Husajnem. V tomto období byl ve funkci prezidenta USA George Bush starší, a právě on se podílel na zmobilizování jednotek OSN.

5.1 George H. W. Bush

George H. W. Bush, dnes také známý jako George Bush starší byl poslední prezidentem USA, který zažil události druhé světové války a patřil také mezi ty politiky, kteří získali bohaté politické zkušenosti ještě před svým zvolením do funkce prezidenta. Již jeho otec byl senátorem ve státě Massachusetts, ale zprvu to vypadalo, že jeho syn tuto kariérní dráhu následovat nehodlá. Poté co ve válce získal několik ocenění se začal věnovat podnikání a obchodům s naftou a v této oblasti byl velmi úspěšný. O politiku se plnohodnotně začal zajímat v roce 1964, kdy neuspěl ve volbách do texaského Senátu. Úspěch slavil až o dva roky později, vítězstvím ve volbách do federální Sněmovny. Co se týče jeho další politické kariéry, v 70. letech získával zkušenosti v administrativě, byl velvyslancem Spojených států při OSN a jeden rok působil jako ředitel CIA. Poté co se stal prezidentem, snažil se prosazovat směr politiky svého předchůdce Ronalda Reagana. Za vlády tohoto zkušeného a schopného prezidenta byla ukončena studená válka, která provázela funkční období všech prezidentů USA, počínaje Harry Trumanem a konečný úspěch stál na straně Spojených států (Mareš 1994: 60). George Bush se ve svém úřadu stal mistrem v uzavírání kompromisů, vyjednávání a skvělým diplomatem jak ve vnitřní, tak v zahraniční politice. V některých bodech se ale jeho politika od Reaganovo odlišovala, a to například v zapojování se i do rutinních záležitostí. Jeho prioritou byla zahraniční politika, kterou vedl úspěšně, nicméně vnitřní politické záležitosti byly odstaveny do pozadí. Tyto problémy pramenily také v jeho částečné neschopnosti mobilizovat a ovlivňovat veřejné mínění, ale i přes tyto nedostatky panoval ve vnitřní politice klid. I přesto, že Bush byl ve funkci prezidenta jen jedno

funkční období, zasloužil se o řadu zahraničních úspěchů, jako například zmírnění dluhové krize v Latinské Americe nebo intervence do Panamy proti tamějšímu diktátorovi. Jeho největší zahraniční intervencí však byla akce za osvobození Kuvajtu (Lösche 2008: 487-488).

5.2 Válka v Zálivu

V roce 1979, když se stal Saddám Husajn prezidentem, začal s rozšiřováním iráckého vlivu pomocí bilaterálních dohod a snahou získat atomovou bombu. Izrael nakonec získání jaderné zbraně zabránil. I díky tomu měla ve výsledku válka v Zálivu zcela jinou podobu. Saddám Husajn již v minulosti ve své touze po moci a ovládnutí blízkovýchodního kontinentu napadl revolucí oslabený Irán, ale neúspěšně. Tato válka Irák finančně značně vyčerpala, a proto se prezident rozhodl napravit škody a ztráty obsazením Kuvajtu, ze kterého chtěl vytvořit jednu z 19 iráckých provincií. Byl přesvědčen o americké podpoře pro tuto akci, a to i navzdory nejednoznačné odpovědi americké velvyslankyně v Iráku April Glaspieové (Global Research 2012: nestránkováno). I přesto 1. srpna 1990 obsadil Saddám Husajn Kuvajt a kuvajtský emír byl nucen uprchnout do Saudské Arábie. Reakce zbytku světa na sebe nenechala dlouho čekat a Rada bezpečnosti OSN začala okamžitě jednat. Britská premiérka Margaret Thatcherová i prezident USA George Bush se rozhodli pro použití vojenské síly proti Husajnovi a Čína i Sovětský svaz tuto akci podpořily. Podpora intervence přišla i z Francie, Egypta, Sýrie a ostatních monarchií v Zálivu jako je Bahrajn, Katar, Omán a Saudská Arábie. Důvodů pro vyhlášení války bylo několik. Jedním z nich bylo, že OSN nemohla dovolit, aby agresor ovládal tak značnou část světových zásob ropy (Joch 2003: 46-47). Ve Spojených státech v tomto období ještě stále panovaly obavy z vedení války, spojené s událostmi ve Vietnamu a šířilo se přesvědčení, že po překonání krize studené války, již není důvod zbrojit. Někteří autoři toto myšlení označují pojmem „paradigma Vietnamu“ (Hlaváček 2012). Nicméně boj za osvobození Kuvajtu nakonec započal s mandátem OSN a tato operace byla pojmenována Pouštní bouře. 17. ledna roku 1991 začali vojenské jednotky s leteckými údery a zhruba o měsíc později přišla na řadu

pozemní operace, které se podařilo vytlačit irácké jednotky, a tak Kuvajť osvobodit. Poradci amerického prezidenta – ministr zahraničí James Baker a poradce pro národní bezpečnost Brent Scowcroft přesvědčili G. Bushe k pouhému oslabení vlivu Saddáma Husajna, nikoliv ke svržení. To vše v zájmu zachování geopolitické stability v regionu. Ve výsledku Husajn sám kapituloval v dubnu 1991 a přijal rezoluci OSN o Kuvajtu a tímto krokem válka definitivně skončila (Joch 2003: 49-50). Jedním z faktorů, které vedly k ukončení bojů může být i fakt, že veřejnost se dozvěděla o útoku na tzv. dálnici smrti. Jednalo se o dálnici mezi Irákem a Kuvajtem, po níž jela auta s iráckými vojáky, kteří dostali za úkol stáhnout se z Kuvajtu. Americký prezident však nevěřil jejich záměru, a proto se rozhodl postupovat poněkud radikálnější způsobem a zaútočil na tato vozidla (Chediak 2018: nestránkováno). Válka, bez ohledu na tento incident skončila porážkou Iráku a vítězstvím Spojených států.

5.3 Výroky prezidenta

George Bush byl prvním prezidentem, který musel rozhodovat o takovém množství nasazených vojáků od ukončení války ve Vietnamu a prakticky i po skončení studené války. Ve svém projevu z 8. srpna 1990 se odkazuje na mnichovské události se slovy: „Začínáme novou éru. Tato éra může být plná slibů, svobody a míru pro všechny lidi. Ale pokud nás historie něco naučila, je to to, že se musíme vzepřít agresí, jinak zničí naši svobodu. Appeasement nefunguje. Stejně jako u případu z třicátých let vidíme v Saddámu Husajnovi agresivního diktátora, ohrožujícího své sousedy“ (Bush 1990a). Poté prezident národu popisuje, jak nebezpečně se chová Husajn a z jeho slov můžeme jasně vyčíst principy Mnichovského paradigmatu (bod 4.¹⁴ a bod 5.¹⁵ z “desatera“).

---

¹⁴ Nebezpečí, kterému čelíme, je markantně podobné tomu, který známe z doby před druhou světovou válkou.

¹⁵ Poučení z vývoje před druhou světovou válkou je, že tyranům se neustupuje a nevyjednává se s nimi.

Znovu prezident připomněl potřebu zastavit Saddáma Husajna 22. listopadu 1990. Kdy promluvil k vojenským letcům v Saudské Arábii. Prohlásil: „Někdy je to otázka bolesti. Dnešní bolest nám pomůže se vyhnout horší bolesti, která by přišla zítra. V druhé světové válce svět draze zaplatil za usmiřování s agresorem, který mohl být zastaven dříve. A my neuděláme stejnou chybu znovu. My nebudeme vyjednávat s agresorem“ (Bush 1990b). Tento projev nahrává bodu 6 v základních tezích „desatera“ o potřebě jednat dříve, než se problém stane vážnějším (bod 6. z “desatera“¹⁶). K tomuto výroku lze však vztáhnout více bodů, týkajících se vyjednávání s agresorem.

6. Válka proti terorismu – George W. Bush

Válka proti terorismu v této práci představuje dva konkrétní konflikty. Válku v Afghánistánu a válku v Iráku, někdy též označovanou jako druhá válka v Zálivu. Klíčovou událostí obou těchto válek byl teroristický útok na strategické body ve Spojených státech. Oba výše zmíněné konflikty vedl prezident George Bush mladší, který ve funkci prezidenta setrval od roku 2001 do roku 2009 (Schäfer 2008: 505-506). Prezident Bush byl jednou znovuzvolen (2004), přičemž v těchto volbách sehrávalo téma války proti terorismu klíčovou roli, ačkoli zahraničně politická témata zpravidla nepatří mezi volební priority žádných voleb, a to nejen v USA. Bush nicméně dokázal přesvědčit své spoluobčany a v úřadu prezidenta nakonec strávil 8 let. Vystřídal jej až Barack H. Obama, který ale patřil mezi kritiky války proti terorismu.

---

¹⁶ Ten, kdo ustupuje a vyjedná s tyranem, zvyšuje riziko, že bude zatažen do konfliktu, který bude o mnoho větší a nákladnější, než kdyby se tyranovi neustupovalo.

6.1 George W. Bush

George Bush mladší pocházel z politicky známého rodu. Jak bylo uvedeno výše, jeho otcem byl prezident USA v letech 1989-1993. George Bush mladší se ale spíše než ke svému otci, politickými názory blížil k Ronaldu Reaganovi. Chtěl být k němu přirovnáván a označoval jej jako zdroj politické inspirace. George Bush mladšího nelze označit za „bezproblémové“ dítě. Jako student příliš nevynikal, neznal žádný cizí jazyk ani svět za hranicemi Spojených států (Graubard 2007: 576-577). Poté, co s podprůměrným výsledkem absolvoval vysokou školu, nastoupil jako voják na pozici pilota Národní gardy Texasu. Ačkoli patřil mezi nejlepší piloty, záměrně se vyhnul nasazení ve vietnamské válce. Otec ho nejprve od politiky odrazoval, ale George se snažil navázat na rodinnou tradici. V roce 1994 se stal guvernérem státu Texas a odstartoval svou vrcholovou politickou kariéru. Za Republikánskou stranu kandidoval v roce 2000 na post prezidenta a stal se tak v pořadí druhým Bushem v Bílém domě (Schäfer 2008: 505-506).

Při svém nástupu do prezidentského křesla neměl George W. Bush téměř žádné zahraničně politické zkušenosti. Svědčí o tom i fakt, že při své nominaci učinil pouze dva projevy týkající se problematiky této oblasti politiky. V jednom z těchto projevů prohlásil, že je odhodlaný hájit zájmy USA v Perském zálivu a zároveň podporovat Izrael. Podobnost s politikou Ronalda Reagana vykazoval i v problematice komunismu. Nesouhlasil s přílišnou spoluprací s Čínou ani dalšími komunistickými nepřáteli (Graubard 2007: 580). Ze začátku vnímal Bush zahraniční politiku pouze účelově. Odstoupil například od mezinárodní dohody o ochraně klimatu (tzv. Kjótská dohoda), čímž pobouřil Evropu a dal jasně najevo, že USA se budou zabývat pouze smlouvami, pro ně prospěšnými. Nicméně na události z 11. září 2001, kdy byly organizací al-Kajdá napadeny cíle v New Yorku a v Pentagonu, reagoval prezident Bush velmi rozhodně. Označil tyto útoky za akt terorismu a jeho pachatelům, ať už byli kdekoli, vyhlásil válku. Prvním a primárním cílem americké odvety se stal Afghánistán, protože tamní režim Talibánu, poskytoval teroristům z al-Kajdy, včetně jejího vůdce Usámy bin Ládina,

ochranu. Dalším cílem americké války proti terorismu se stal Irák. Tato válka čelila zcela bezprecedentní výzvě (Schäfer 2008: 512-513).

6.2 Válka v Afghánistánu

Teroristická organizace al-Káida již několik let před útokem na USA připravovala a prozkoumávala terén. Iničiátoři útoku si byli vědomi, že boj, který započnou může trvat až několik dalších generací. Oproti tomu, prezident Spojených států George W. Bush v roce 2001 nastoupil do funkce pro něj zcela nové a ve své volební kampani se otázce terorismu příliš nevěnoval (Clarke 2005: 215). Nakonec se ale toto téma stalo neměnnou součástí celé jeho vlády. 11. září 2001 unesli teroristé několik letadel a pomocí nich zaútočili na Pentagon a na dvě budovy Světového obchodního centra v New Yorku. Obě dvě newyorské budovy se zřítily a tento den přišlo o život přes 3000 občanů Spojených států. Vědomý útok takového rozsahu nemohl zůstat bez odezvy (Heideking 2012: 403). I přesto, že prezident od svých tajných agentů o al-Káidě dostával zprávy, nepřikládal jim velký význam. Nicméně po útoku bylo jeho bezprostřední reakcí rozhodnutí, že Spojené státy musí zorganizovat odvetu. Tímto rozhodnutím začala zdlouhavá a v dějinách dosud nevídaná válka proti terorismu (Clarke 2005: 228). Zemí, která poznala jako první význam slov „válka proti terorismu“ se stal Afghánistán. Ten si v období první i druhé světové války zachovával neutralitu. Od té doby se zde vystřídalo několik prezidentů, avšak koncem roku 1979, kdy zde proběhla sovětská invaze, při níž byl sesazen prezident a nastolena marxistická ideologie, kterou SSSR podporoval byla země rozdělena. Opozici tvořila skupina, podporovaná USA. Ničivé boje mezi frakcemi, které v Afghánistánu trvaly téměř devět let, ukončila smlouva v Ženevě, roku 1988. Frakce však z území nevymizely a zapříčinily vytváření islámského hnutí Tálibán, které znemožňovalo vládě kontrolu moci nad celým územím a postupně převzalo moc i nad hlavním městem. Několikrát zde musela zasáhnout Rada bezpečnosti OSN, jelikož vláda Tálibánu nerespektovala lidská práva a nespolupracovala v boji proti mezinárodnímu zločinu (Holub 2009: 87-88).

Možná i díky této skutečnosti se Spojeným státům, na základě útoků z 11. září podařilo v rekordně krátké době vytvořit mezinárodní koalici, bojující proti teroru. Tvořily ji členské státy NATO spolu s Ruskem, Čínou, Indií a Pákistánem. Vůbec poprvé

v historii NATO podpořilo stav kolektivní obrany, a tak USA spolu s Velkou Británií mohly zahájit bombardování teroristických oblastí Afghánistánu. K tomuto leteckému útoku se po několika dnech přidala i tzv. Severní aliance, afghánská opozice, která podpořila pozemní boje. Vůdce Tálibánu, Usáma bin Ládín rozeslal do celého světa výzvu k muslimskému povstání proti Spojeným státům. Aliance však byla vojensky silná, a proto za podpory USA 13. listopadu 2001 dobyla hlavní město, donutila své nepřátele k ústupu a vůdce Usáma bin Ládín zmizel beze stopy. Nicméně stopy konfliktu v Afghánistánu přetrvávaly i nadále. V červenci 2002 byla provedena řada útoků na vládu, dosazenou a podporovanou USA a odvetná akce Spojených států na sebe v průběhu roku nenechala dlouho čekat. Pentagon bohužel útok dostatečně nezorganizoval a spolu s členy a stoupenci Tálibánu byli zabiti i civilisté, což Amerika uznala jako svou chybu (Heideking 2012: 404-405).

6.3 Válka v Iráku

Poté, co během války v Afghánistánu uprchl vůdce Usáma bin Ládín a pátrání po něm nepřinášelo žádné výsledky, hrozba vypuknutí války v Iráku byla stále vyšší (Heideking 2012: 405). Země, která byla až do 1. světové války pod nadvládou Osmanské říše a poté byla přidělena jako mandátní území Velké Británii, čímž také vznikly i současné hranice státu, získala nezávislost v roce 1932 (Holub 2009: 112). U moci se zde vystřídalo mnoho osobností, nicméně britský vliv byl patrný až do padesátých let. S rokem 1968 do země nastoupil autoritářský režim, který začal postupně vytlačovat kurdské obyvatelstvo. V čele Iráku stál Saddám Husajn, který upevňoval svou moc skrze náboženství a systém tajných služeb. Jeho oblíbenost u obyvatelstva zpočátku pramenila ze zvelebování země, které financoval z příjmů z ropy a zároveň navázal kladné vztahy se západní Evropou. Situace se však změnila, když se Irák rozhodl vstoupit do války s Íránem, kvůli ropnému bohatství. Tato válka se ale ukázala být velmi nákladnou a Irák se ocitl v ekonomické pasti. Snahy vyřešit zadluženost, vedly k rozhodnutí zaútočit na ropou překypující Kuvajt. Tato akce však byla odsouzena Radou bezpečnosti OSN a na zemi byly uvaleny sankce a musela své jednotky stáhnout.

USA se blíže začaly zajímat o zbrojní arzenál Iráku s první válkou v zálivu. Objevily se důkazy o zbraních hromadného ničení, a proto znovu zakročila Rada bezpečnosti OSN a irácký jaderný program byl zlikvidován. Tato otázka byla opět otevřena po 11. září 2001, kdy proběhlo nové šetření o vlastnictví jaderných zbraní. Nehledě na výsledky tohoto zkoumání obvinily Spojené státy Irák ze spolupráce s teroristy a bez podpory OSN, společně s Velkou Británií podnikly invazi do Iráku (Bouchal 2011: 147-148). Oficiální válka USA proti Iráku začala 19. března 2003. Jednotky Spojených států a Velké Británie postupovaly pomaleji, než bylo původně v plánu a místo Bagdádu, docházelo k neočekávaným střetům i mimo hlavní město. Spojenecká vojska, i přes tyto komplikace, v dubnu obsadila centrum Bagdádu a pro mediální efekt byla svržena socha vůdce Husajna. 1. května 2003 již prezident Bush proklamoval, že útoky a boje jsou u konce a válka si do tohoto okamžiku vyžádala život 138 amerických vojáků.

Poté, co se Husajnov režim zhroutil, v hlavním městě vypukly nepokoje civilního obyvatelstva, a i přes snahu Spojených států se nedařilo vytvořit stabilní a demokratickou vládu. Násilí v zemi neustále narůstalo, a to i po zadržení diktátora Saddáma Husajna, který byl nalezen v podzemním krytu Aldor (Heideking 2012: 407-408). Na území Iráku musely americké vojenské jednotky čelit odboji jak sunnitů, tak šiitů. Na konci června 2004 dosadily Spojené státy prozatímní vládu, která měla provést opatření proti rebelům a postavit Husajna před soudní tribunál. Soudní proces, financovaný Washingtonem, byl zahájen v říjnu 2005 a o rok později byl diktátor popraven (tamtéž: 409; Bouchal 2011: 150). I přesto, že země začala s částečnou obnovou infrastruktury, konflikty stále přetrvávaly a Irák se nebyl schopen vyrovnat své ropné produkci z období před válkou. Situaci začala postupně dostávat pod kontrolu irácká vláda, která v polovině roku 2006 přebrala odpovědnost nad provinciemi a byla podepsána dohoda o stahování amerických vojenských sil z území. V roce 2009 byla oficiálně vládě Iráku předána bezpečnostní kontrola v oblasti a na konci srpna 2010 odešly všechny americké bojové jednotky, přičemž v zemi zůstalo pouze 50 000 vojáků, kteří se podílejí na výcviku irácké armády (Bouchal 2011: 150).

6.4 Výroky prezidenta

Za vlády prezidenta Bushe USA zažily znatelný návrat k Mnichovské analogii. Oproti svému předchůdci Billu Clintonovi ji začal používat v plném rozsahu (Hlaváček 2009: 128). Svědčí o tom například jeho projev adresovaný polským občanům v Krakově, kdy zmiňuje události, jim dosti blízké. Odkazuje se na teroristický útok se slovy: „Události z 11. září byly pro mou zemi stejně rozhodující, jako útok na Pearl Harbor a zrada z jiného září v roce 1939. A ponaučení ze všech těchto událostí je stejné: Agresivita a zlý úmysl nesmí být ignorovány a ani se jim nesmí ustupovat. Musí se jim oponovat včas a rázně“ (Bush 2003). Tím prezident potvrzuje tezi o ponaučení se z vývoje během druhé světové války, že s tyrany se nevyjednává (bod 5. z „desatera“¹⁷).

Před vypuknutím války v Iráku, prezident Bush oznámil 29.ledna 2002 Irák, Írán a Severní Koreu za osu zla, což vyvolávalo historické souvislosti s osou fašismu za druhé světové války (Heideking 2012: 405). Tomuto výroku jasně odpovídá to, že prezident připodobnil nebezpečí, kterému čelí k nebezpečí, které známe z doby před nebo během druhé světové války (bod 4. z „desatera“¹⁸). Nicméně, Bush rozlišoval podobnosti mezi Hitlerem a Saddámem Husajnem, když prohlásil, že Hitlera si němečtí obyvatelé demokraticky vybrali, ale Husajn se diktátorsky ujal vlády nad Irákem (Bush 2005).

George Bush své postoje dával najevo i skrze kritiku jiných politiků. Ve svém projevu v Knessetu v roce 2008 říká: „Vypadá to, že někteří věří, že můžeme s teroristy a radikály vyjednávat, jako kdyby existoval argument, který by je přesvědčil, že se celou dobu mýlili. Už jsme tento hloupý klam jednou slyšeli, Když nacistické tanky přejely do Polska v roce 1939, americký senátor prohlásil: Kdybych mohl mluvit pouze s Hitlerem, tomu všemu se mohlo zabránit. Měli bychom to pojmenovat tak, jak to je –

---

¹⁷Poučení z vývoje před druhou světovou válkou je, že tyranům se neustupuje a nevyjednává se s nimi.

¹⁸Nebezpečí, kterému čelíme, je markantně podobné tomu, který známe z doby před druhou světovou válkou.

falešná útěcha appeasementu, která byla opakovaně zdiskreditována historií.“ (Bush 2008).

7. Zhodnocení užití Mnichovského paradigmatu

Vystupování z pozice síly se stalo běžnou rutinou při vedení zahraniční politiky po druhé světové válce. V některých případech tato taktika prezidentů slavila úspěch, nicméně ve velké míře spíše působila komplikace a přiváděla Spojené státy do konfliktů, které se daly řešit i jiným či mírnějším způsobem. Co se týče prezidenta Trumana, tomu bylo často vytýkáno, že kladl velký, někdy až přehnaný důraz na potřebu obrany před hrozbou Sovětského svazu (Rupieper 2008: 390). Před veřejností prezentoval svůj postoj radikálně a s principy „desatera“ se plně identifikoval. Z války v Koreji neměl v úmyslu za žádnou cenu ustupovat, nicméně poté, co ztráty rostly do nepřijatelných čísel, byl nucen učinit ústupek a diplomaticky vyjednat rozdělení Koreji. Pro USA tedy znamenala varování, že typu vítězství, jaký proběhl například v druhé světové válce, již nebude tak snadné dosáhnout a zároveň, že komunismus představuje hrozbu pro americké zájmy na dalším kontinentě. Tato skutečnost vytvořila analogii bezprecedentního jednání, které se odráželo i v dalších konfliktech (Kendallová 2018: 100).

Válka ve Vietnamu s sebou přinesla mnohá zklamání a odpor veřejného mínění. Prezident Johnson v zajetí analogie Mnichova válku eskaloval, a to zdvihlo vlnu protestů, při kterých byl označován za vraha. Nesouhlas veřejnosti s jeho kroky Johnsona nakonec zřejmě stál znovuzvolení. Spojené státy se nechaly díky řízení se Mnichovským paradigmatem a potřebám stavět se do pozice světového ochránce míru zatáhnout do války, do které nemusely a výsledkem byly jen markantní ztráty bez naplnění daného cíle.

Nový prezident Nixon v prezidentských volbách za vlády prezidenta Eisenhowera působil v jeho týmu a věděl, jak veřejnost reagovala na válku v Koreji. Prezidentova strategie se tedy pro něj stala inspirací (Hlaváček 2014: 36). Stejně jako Eisenhower tedy dal najevo ochotu využít jaderných zbraní v případě, že komunisté nebudou spolupracovat. Vůdce Severního Vietnamu však na tuto taktiku nezareagoval tak, jak Nixon čekal.

Hrozba jaderné války Ho Či Mina neodradila (tamtéž: 39-40). Prezident USA tedy musel najít jiný způsob, jak dojednat mír.

Vietnamská válka znamenala pro Spojené státy nejen ekonomické ztráty, ale i ztrátu respektu ve světě a obyvatelé ztratili iluze o nezlomné moci své země, o které byli do té doby přesvědčováni (tamtéž: 331). Společnost se rozdělila a vzniklo nové paradigma a jakési poučení z této války. Nebylo zcela jasné, proč staré principy selhaly, ale nové vietnamské paradigma se dalo shrnout pravidlem neintervence do zájmů jiných států, pokud nejsou ohroženy zájmy USA. Tento koncept vyvrátil dosavadní Mnichovskou analogii i teorii domina. Podporovatelé paradigma Vietnamu tvrdili, že Spojené státy si mají přestat hrát na světovou policii a mají hájit pouze své zájmy (Hlaváček 2012: 202).

Znovu začal analogii používat prezident George Bush starší, který ve svém funkčním období vyslal vojáky na misi za osvobození Kuvajtu. Zádrhelem však byla skutečnost, že po ústupu iráckých jednotek nebyl svržen vůdce Iráku Saddám Husajn a akce se tedy omezili pouze na vytlačení vojáků na irácké hranice (Hlaváček 2009: 127). Toto jednání se plně neshoduje s principy paradigmatu Mnichova. Proto lze o Georgu Bushovi tvrdit, že analogii Mnichova používal pouze rétoricky při projevech pro veřejnost. V praxi se držel mandátu, který mu byl udělen Radou bezpečnosti OSN a agresora při ústupu zcela nezneškodnil. Moc dobře si uvědomoval nutnost kombinace diplomacie a používání síly.

Útok na Spojené státy z 11. září vyvolal boj, který byl do té doby zcela neznámý. Nebylo možné odhadnout, jaké bude další pokračování. Nicméně byla kladena otázka, jak k tomuto problému bude přistupovat zbytek světa. Jestli ostatní státy budou brát útok, jako útok na Spojené státy nebo jako hrozbu pro celý mezinárodní systém (Siracusa 2004a: nestránkováno).

Při rozhodování v otázkách zahraniční politiky se prezident Bush snažil vytvářet podobnosti mezi terorismem a událostmi v období druhé světové války, potažmo před

jejím vypuknutím. Ve skutečnosti ale tyto dvě situace příliš porovnávat nelze. Terorismus je velmi odlišný druh agrese, než na jakou byla společnost z historie zvyklá a teroristy jsou většinou nestátní aktéři. (Hlaváček 2009: 129). Válka s terorismem dosud nebyla ukončena, takže z hlediska angažovanosti úspěšnost nelze stoprocentně zhodnotit. Abychom tak mohli učinit, je nutné počkat, zda se v Afghánistánu udrží současná vláda.

Co se týče intervencí v Iráku, je mnoho názorů, že tato akce nebyla nutná. Důvodem zásahu pro Spojené státy byla informace o irácké spolupráci s teroristy. Tato informace se nikdy nepotvrdila a i přesto, že Rada bezpečnosti svůj souhlas neudělila, George Bush nařídil útok. Jeho jednání se shodovalo se základními principy „desatera“, nicméně otázkou zůstává, jestli tato intervence byla nezbytná. Jak již bylo zmíněno výše válka proti terorismu je neobvyklá, a tedy nelze jednoznačně tvrdit, zda toto jednání bylo špatné či nikoliv, protože nelze jasně říci, jak tento boj s terorismem skončí. V otázce Iráku lze jen podotknout, že existuje shoda, že tento stát nebyl na zavedení demokracie západního typu zcela připraven.

8. Závěr

Na události z roku 1938 se v průběhu několika desítek let odkazovala většina amerických prezidentů, a to jak v průběhu studené války, tak na přelomu nového tisíciletí. Práce popisuje, jak toto odkazování vytvořilo analogii, která se stala nedílnou součástí americké zahraniční politiky. Cílem bylo analyzovat, jak se prezidenti Spojených států na analogii odvolávali před veřejností a jak zdůvodňovali své kroky. Po teoretickém vymezení Mnichovského paradigmatu, bylo vytvořeno „desatero“ základních argumentů, shrnující teze, které paradigma charakterizují. Teze jsem postupně aplikovala na výroky a jednání vybraných prezidentů. Některé body z „desatera“ byly používány více, naopak u některých jsem zjistila, že je daní prezidenti nevyužili nebo jsem je v jejich výrociích nenalezla.

Prvním, kdo v hojně míře používal argumenty, týkající se poučení z „Mnichova“ byl prezident Harry Truman, který ve svém funkčním období řešil problematiku šíření a zadržování komunismu, a který, mimo jiné, rozhodl o vyslání amerických jednotek do Koreji. Velmi často se dovolával poučení z historie a podle „desatera“ jednal tak, aby agresora zneškodnil. Ačkoliv s odstupem času bývá jeho politika hodnocena úspěšně, v Koreji velkých úspěchů nedosáhl.

Často velmi připomínaným konfliktem studené války jsou boje ve Vietnamu. Při této válce došlo k mnoha zvrátům a prezident Lyndon Johnson, v zajetí analogie Mnichova, vysílal mnoho vojenských jednotek, které se buď do Spojených států vůbec nevrátily nebo se vracely s pocitem prohry a studu. Veřejné mínění začalo odmítat pozici USA, jako světového strážníka a vytvořilo se paradigma Vietnamu, jako protiváha dosud zavedenému Mnichovskému paradigmatu. Johnson neměl prostředky na to, aby válku rozhodl, ale zároveň nechtěl jižní Vietnam nechat na pospas komunistickému severu. Situaci úplně vyřešil až jeho nástupce, prezident Nixon. Ten se ještě před svou kariérou prezidenta, prezentoval jako zatvrzelý proti komunistům, a proto jeho pozice při

vyjednávání s komunisty byla výhodná a veřejnost jej nepovažovala za ústupkáře nebo slabocha.

Tyto doposud zmíněné konflikty, formovaly politiku v období studené války a analogie Mnichova, při obhajování zapojení USA nebo při odůvodňování některých kroků v jejich průběhu, byla velmi často využívána. Po válce ve Vietnamu byla ale veřejnost Spojených států přikloněna spíše pacifickému vedení politiky. Proto prezidenti, nastupující do svého úřadu po konfliktu ve Vietnamu, nepoužívali Mnichovskou analogii v takovém rozsahu ne-li vůbec.

S opětovným využíváním argumentů Mnichovského paradigmatu přišel až prezident George Bush starší, který si dal za úkol zastavit iráckou invazi do Kuvajtu.

Americká zahraniční politika se s nástupem George W. Bushe, který byl v pořadí druhým Bushem, začala zaměřovat na boj proti terorismu. Bush mladší, po svém zvolení na post prezidenta, vyslal armádní jednotky do Afghánistánu a Iráku. Původcem obou konfliktů byl teroristický útok v 11. září na Spojené státy, který oficiálně spustil válku proti terorismu. Ta má svůj dopad až do současnosti. I v těchto válkách byla do jisté míry využita analogie mnichovských událostí a prezident situaci, ve které se společnost nacházela, připodobňoval k situaci před druhou světovou válkou.

Závěrem si tedy shrňme argumenty a zhodnotme úspěšnost taktiky amerických prezidentů. Spojené státy platily po první a druhé světové válce jako mocnost, která rozhodne konflikt poměrně rychle a cílovou zemi bezpodmínečně zneškodní. Proto se v „desateru“ objevují teze, předpokládající agresorovu bezpodmínečnou kapitulaci. Od počátku studené války se však tato pozice USA změnila, neboť narazily na nezlomné odhodlání asijských vojenských i civilních jednotek, spojené s podporou komunistických mocností nebo všeobecně, na silnou opozici komunistické ideologie. Tento vývoj lze sledovat i po ukončení studené války, například při boji s terorismem.

Zásadním zjištěním je v této práci fakt, že i když analogie Mnichova byla využívána pro odůvodnění nasazení mnoha vojáků v mnoha akcích, nikdy její principy nebyly všechny plně aplikovány. Státníci využívali argumenty, kterými připodobňovali situace, ve kterých se ocitly Spojené státy za jejich vlády k situaci z období mnichovské dohody. Připodobňovali též ústředního agresora v konfliktu, ve kterém USA intervenovaly k agresorovi, který zapříčinil druhou světovou válku. Kdyby se však doslova řídili touto analogií, donutili by své nepřátele z období studené války i po ní bezpodmínečně kapitulovat a konflikty by skončily jasným vítězstvím na straně Spojených států. Téměř u většiny zmíněných výroků můžeme zaznamenat postoje prezidentů, vystupujících z pozice síly. Takže, i když by se mohlo zdát, že bod č. 7 z „desatera“¹⁹ není v práci využit, je paradoxně zjevný v pozadí každého výroku. Nelze jednoznačně tvrdit, jestli politika řízená analogií Mnichova je správná či nikoliv, a zároveň jestli vystupování z pozice síly je účinné. Některým prezidentům se toto jednání vyplatilo více, jiným méně. I tak je ale zřejmé, že kromě vojenských jednotek je potřeba zapojit diplomacii. Tyto dva nástroje politiky jdou ruku v ruce a jeden nemůže nahradit druhý.

---

¹⁹Nejúčinnějším způsobem konfrontace s tyranem, je vystupovat z pozice síly.

9. Seznam použité literatury a pramenů

Al Jazeera (2011). *Interactive: Ten years of war*. (<https://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2011/06/201162215293134264.html>, 6.7.2019).

Allwood, Greg (2017). Remembering The Gulf War: The Key Facts & Figures. *Forces*. 7. 3. 2017 (<https://www.forces.net/news/remembering-gulf-war-key-facts-figures>, 6. 7. 2019).

Berg, Manfred (2008). Konzervativní obrat – Richard M. Nixon In: Heideking, Jürgen – Mauch, Christof eds., *Američtí prezidenti. 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe* (Praha: PROSTOR, nakladatelství s.r.o.), s. 441-453.

Bouchal, Martin (2011). Irák. In: Ježková, Michaela – Burgrová, Helena eds., *Současný blízký východ. Politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti* (Brno: Barrister & Principal), s. 147-161.

Bush, George (1990a). Address to the Nation Announcing the Deployment of United States Armed Forces to Saudi Arabia. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-announcing-the-deployment-united-states-armed-forces-saudi-arabia>, 14. 7. 2019).

Bush, George (1990b). Remarks to the Military Airlift Command in Dhahran, Saudi Arabia. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-military-airlift-command-dhahran-saudi-arabia>, 14. 7. 2019).

Bush, George W. (2003). Remarks to the People of Poland in Krakow, Poland. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-people-poland-krakow-poland>, 12. 3. 2019).

Bush, George W. (2005). The President's News Conference With Prime Minister Ibrahim al-Jafari of Iraq. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-with-prime-minister-ibrahim-al-jafari-iraq>, 12. 3. 2019).

Bush, George W. (2008). President Bush Addresses Members of the Knesset. *White House – George W. Bush*. (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/05/20080515-1.html>, 8. 7. 2019).

Catchpole, Brian (2003). *Korejská válka 1950-53* (Praha: Jiří Buchal – BB art).

Clarke, Richard A. (2005). *Strategie války proti terorismu* (Praha: Alfa Publishing).

CNN (2003). *U.S. has 100,000 troops in Kuwait*. (<http://edition.cnn.com/2003/WORLD/meast/02/18/sprj.irq.deployment/index.html>, 6. 7. 2019).

Congressional Research Service (2018). Instances of Use of United States Armed Forces Abroad, 1798-2018. 28. 12. 2019, s. 10-12.

Frey, Marc (2008). Liberální éra – Lyndon B. Johnson In: Heideking, Jürgen – Mauch, Christof eds., *Američtí prezidenti. 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe* (Praha: PROSTOR, nakladatelství s.r.o.), s. 427-437.

Global Research (2012). *Gulf War Documents: Meeting between Saddam Hussein and US Ambassador to Iraq April Glaspie*. (<https://www.globalresearch.ca/gulf-war-documents-meeting-between-saddam-hussein-and-ambassador-to-iraq-april-glaspie/31145>, 10. 7. 2019).

Graubard, Stephen (2007). *Prezidenti. Proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi* (Praha: BB/art s.r.o.).

Heideking, Jürgen – Mauch, Christof (2012). *Dějiny USA* (Praha: Grada Publishing, a.s.).

Hlaváček, Pavel (2009). Dědictví mnichovské smlouvy a jeho dopady na americkou zahraniční politiku. *Obrana a strategie*. 15. 6. 2009 (<https://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-1-2009/volna-tribuna/dedictvi-mnichovske-smlouvy-a-jeho-dopady-na-americkou-zahranicni-politiku.html>, 7.1. 2019) s. 117-135.

Hlaváček, Pavel (2012). Paradigmata americké zahraniční politiky aneb legitimace moci pomocí „Mnichova“ a „Vietnamu“. *Acta FF* 3/12, s. 192-224.

Hlaváček, Pavel (2014). *Vymaňování USA z vietnamské války* (Brno: Barrister & Principal).

Holub, Tomáš (2009). *Boj proti terorismu. Ve světle nauky o takzvané spravedlivé válce* (Praha: Ministerstvo obrany České republiky – prezentační a informační centrum MO).

Chediak, Joyce (2018). George H.W. Bush's Complicity in the 1991 "Highway of Death" Massacre. *Global Research*. 12. 4. 2018 (<https://www.globalresearch.ca/george-h-w-bushs-complicity-in-the-1991-highway-of-death-massacre/5661837>, 10. 7. 2019).

Churchill, Winston (1946). The Sinews of Peace ('Iron Curtain Speech'). *Winston Churchill* (<https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1946-1963-elder-statesman/the-sinews-of-peace/>, 19. 3. 2019).

Johnson, Lyndon B. (1965). *Speech on Vietnam (1965)*. Dostupné na: <http://web.utk.edu/~mfitzge1/docs/374/SOV1965.pdf>, 20. 7. 2019).

Johnson, Lyndon B. (1966). January 12, 1966: State of the Union. *Miller Center* (<https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/january-12-1966-state-union>, 20. 7. 2019).

Johnson, Lyndon B. (1968). Filmed Conversation of the President and George Meany, AFL-CIO President and Chairman of COPE. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/filmed-conversation-the-president-and-george-meany-afl-cio-president-and-chairman-cope>, 6.7.2019).

Joch, Roman (2003). *Proč právě Irák? Příčiny a důsledky konfliktu* (Praha: Mladá fronta).

Kaplan, Robert D. (2007). Foreign Policy: Munich Versus Vietnam. *The Atlantic*. 05/2007 (<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2007/05/foreign-policy-munich-versus-vietnam/305934/>, 20. 1. 2019).

Kendallová, Bridget (2018). *Studená válka. Nový pohled na konflikt mezi Západem a Východem* (Praha: Euromedia Group, a.s. – Knižní klub).

Logevall, Fredrik – Osgood, Kenneth (2010). THE GHOST OF MUNICH: America's Appeasement Complex. *World Affairs* Vol. 173, No. 2, s. 13-26.

Lösche, Peter (2008). Konzervativní obrat – George Bush In: Heideking, Jürgen – Mauch, Christof eds., *Američtí prezidenti. 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe* (Praha: PROSTOR, nakladatelství s.r.o.), s. 485-488.

Mareš, Petr (1994). *Prezidenti spojených států* (Praha: Práh – Martin Vopěnka).

Nixon, Richard M. (1960). Partial Transcript of Speech of the Vice President, World Newspaper Forum, Beverly-Hilton Hotel, Los Angeles, CA. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/partial-transcript-speech-the-vice-president-world-newspaper-forum-beverly-hilton-hotel>, 9. 2. 2019).

Nixon, Richard M. (1969a). Inaugural Address. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/inaugural-address-1>, 4. 7. 2019).

Nixon, Richard M. (1969b). Address to the Nation on the War in Vietnam. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-war-vietnam>, 4. 7. 2019).

Nixon, Richard M. (1970). Remarks at Phoenix, Arizona. *The American Presidency Project*. (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-phoenix-arizona>, 9. 2. 2019).

Record, Jeffrey (2005). *Appeasement reconsidered: Investigating the mythology of the 1930s*. (Dostupné na: <https://ssi.armywarcollege.edu/pdffiles/PUB622.pdf>, 08/2005).

Research Starters: US Military by the Numbers (nedatováno). *National WWII museum*. (<https://www.nationalww2museum.org/students-teachers/student-resources/research-starters/research-starters-us-military-numbers>, 12. 1. 2019).

Roskin, Michael (1974). From Pearl Harbor to Vietnam: Shifting Generational Paradigms and Foreign Policy. *Political Science Quarterly* Vol. 89, No. 3, s. 563-588.

Rupieper, Hermann – Josef (2008). Liberální éra – Harry S. Truman In: Heideking, Jürgen – Mauch, Christof eds., *Američtí prezidenti. 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe* (Praha: PROSTOR, nakladatelství s.r.o.), s. 381-392.

Schäfer, Peter (1995). *Prezidenti USA. Od George Washingtona po Billa Clintona* (Praha: Mladá fronta).

Schäfer, Bernd (2008). Konzervativní obrat – George W. Bush In: Heideking, Jürgen – Mauch, Christof eds., *Američtí prezidenti. 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe* (Praha: PROSTOR, nakladatelství s.r.o.), s. 505-520.

Siracusa, Joseph (2004a). Terrorism and Counterterrorism – 11 September 2001. *American foreign relations*. (<https://www.americanforeignrelations.com/O-W/Terrorism-and-Counterterrorism-11-september-2001.html>, 7. 2. 2019).

Siracusa, Joseph (2004b). The Munich analogy. *American foreign relations*. (https://www.americanforeignrelations.com/E-N/The-Munich-Analogy.html, 6. 2. 2019).

The Conversation (2015). *The choice: LBJ's decision to go to war in Vietnam*. (https://theconversation.com/the-choice-lbjs-decision-to-go-to-war-in-vietnam-38410, 6. 7. 2019).

Truman, Harry S. (1950a). Radio and television address the american people the situation Korea. *The American Presidency Project*. (https://www.presidency.ucsb.edu/documents/radio-and-television-address-the-american-people-the-situation-korea, 6. 2. 2019).

Truman, Harry S. (1950b). Radio and television address the american people the situation Korea. *The American Presidency Project*. (https://www.presidency.ucsb.edu/documents/radio-and-television-report-the-american-people-the-situation-korea, 6. 2. 2019).

Truman, Harry S. (1950c). Radio and Television Report to the American People on the National Emergency. *The American Presidency Project*. (https://www.presidency.ucsb.edu/documents/radio-and-television-report-the-american-people-the-national-emergency, 6. 2. 2019).

Zimmerman, Katherine (2018). The Never-Ending War on Terror. *Foreign Affairs*. 11. 5. 2018 (https://www.foreignaffairs.com/articles/2018-05-11/never-ending-war-terror, 10. 7. 2019).

10. Cizojazyčné resumé

This thesis shows how the Munich Conference has influenced US foreign policy to the present, despite the fact, that the United States did not participate in the conference. After World War II, almost all presidents of the USA referred to events related to the Munich Agreement. The first of them was H. Truman, who in his term of office sent military units to help South Korea. In this intervention he mentioned Munich as an example of mistaken act with the aggressor. The work also mentions the Vietnam War, which affected more presidents. Lyndon Johnson, who decided about US intervention in Vietnam, did not end the war in his term of office and the American society no longer wanted to support the sending soldiers to the war, which is not so important to the United States. About peace in this war took care his successor Richard Nixon. Despite his strong anti-communist views, he established positive relations with China and helped to ease the situation during the Cold War. The Munich analogy was not only used in the Cold War. Another president, who used this paradigm was George Bush senior, who sent military units to set Kuwait free. The lesson of the 30's, was also highlighted by president George W. Bush junior, who declared a war against terrorism after the United States was attacked on September 11th. The aim of the thesis was to point out how the above-mentioned presidents justified their military interventions in the world. It has been found that almost every one of them mentioned, how necessary is to step out of position of power and not negotiate with the aggressor. They also supported this in their speeches, in which they appealed for lessons from history, that Munich events exactly gave us. We cannot unequivocally claim, that this strategy is successful or unsuccessful, but this bachelor thesis shows, that for some presidents was beneficial more and for some less. Diplomacy and acting from position of power are two inseparable tools, that should go hand in hand.

11. Přílohy

Příloha č. 1

Konflikt	Nejvyšší počet voják k danému roku
Válka v Koreji	300 000 (1953)
Válka ve Vietnamu	543 000 (1969)
Válka v Zálivu	425 000 (1991)
Válka v Afghánistánu	100 000 (2011)
Válka v Iráku	166 300 (2007)

Dle (Allwood 2017, Al Jazeera 2011, CNN 2003, Congressional Research Service 2018).